

Vocea femeilor rome continuă să lipsească din documentele de strategie națională privind incluziunea socială

Salomea Popoviciu¹
Universitatea Loughborough,
Ruhama Community Interest Company

Cristian Tileagă²
Universitatea Loughborough

Sursa: Revista Inovația Socială nr. 1/2019 (ianuarie-iunie)

URL stabil: <http://www.inovatiasociala.ro/ro/2-11-1-2019/>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista online Inovația Socială este o platformă online creată în 2009, cu ocazia proiectului „Inovația Socială – Factor al dezvoltării socio-economice”, coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir de la Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române. Pe baza ideii că accesul deschis la cercetare îmbunătățește schimbul de cunoaștere, această platformă este cu acces deschis și gratuit. Din 2016, scopul revistei este de a promova rezultatele științifice în moduri inovative și accesibile pentru publicul larg. Revista online Inovația Socială se dedică explicării rezultatelor științifice din științele sociale în limbaj accesibil. Revista oferă cititorilor oportunitatea de a contribui la dezbateri. Aceasta publică două numere pe an, fără o dată fixă de publicare, numerele coagulând articolele publicate într-un interval de șase luni.

Accesând articolele și textele din arhiva Revistei online Inovația Socială acceptați termenii și condițiile de folosire disponibile la <http://www.inovatiasociala.ro/>. Acestea solicită, între altele, utilizarea copiilor articolelor doar în scop personal, non-comercial. Vă rugăm să contactați Echipa Editorială pentru utilizarea revistei în alte scopuri, trimițând un e-mail la contact@inovatiasociala.ro.

Orice copie a articolelor din Revista online Inovația Socială trebuie să includă nota juridică din acest fișier.

---

¹ salomea.popoviciu@gmail.com

² c.tileaga@lboro.ac.uk

Vocea femeilor rome continuă să lipsească din documentele de strategie națională privind incluziunea socială

Salomea Popoviciu și Cristian Tileagă

Rezumat:

Vocile romilor din diferite comunități ne amintesc de lupta zilnică a comunităților de romi cu sărăcia și rasismul. Această lucrare susține că, deși documentele de strategie națională urmăresc includerea romilor în societatea mai largă (Comisia Europeană, 2011), ele continuă să excludă perspectivele femeilor rome, fiind elaborate într-un mod non-participativ.

Cuvinte cheie: Etnie romă, feminism, incluziune socială

Abstract:

Romani voices across diverse communities remind us of the daily struggle of Roma communities with destitution and racism. This paper argues that although national strategy documents aim to include Roma people within the broader society (European Commission, 2011), they continue to exclude the perspectives of Romani women by drafting them in a non-participatory manner.

Keywords: Roma ethnicity, feminism, social inclusion

Vocile romilor din diferite comunități ne amintesc de lupta zilnică a comunităților de romi cu sărăcia și rasismul. Această lucrare susține că, deși documentele de strategie națională urmăresc includerea romilor în societatea mai largă (Comisia Europeană, 2011), ele continuă să excludă perspectivele femeilor rome, fiind elaborate într-un mod non-participativ. Vocile romilor, în general, și cele ale femeilor rome, în special, ar trebui să facă parte integrantă din agenda politică strategică. Cu toate acestea, femeile de etnie romă nu sunt încă reprezentate în parlamentele naționale ale țărilor UE, iar vocile lor continuă să fie în mod vădit absente de la dezbaterile cheie de elaborare a politicilor privind situația romilor.

Incluziunea romilor este importantă pentru guvernele naționale, în parte datorită faptului că romii sunt cea mai mare minoritate etnică din Europa, cu aproximativ șase milioane de locuitori în UE (Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2018). De asemenea, și mai important, majoritatea se confruntă cu sărăcia, marginalizarea, excluderea, prejudecățile și discriminarea (Comisia Europeană, 2011). În ultimele decenii incluziunea romilor a fost pe agenda guvernelor naționale ale tuturor statelor membre ale UE. Anul acesta, probabil într-o măsură mai mare decât în anii anteriori, am văzut și am auzit vocile femeilor rome care îmbrățișează feminismul și care contestă stereotipurile prin artă, muzică și dans (Meaker, 2018). Cu toate acestea, reprezentarea lor politică continuă să fie practic inexistentă.

Romii formează un grup eterogen de persoane care se confruntă adesea cu discriminare, segregare și acces inadecvat la servicii. Fotografie: Pixabay, open source.

Potrivit lui Verloo (2005), perspectivele și experiențele membrilor societății civile și ale experților contribuie în mod semnificativ la dezbaterile politice privind egalitatea și incluziunea și pot duce la împuternicirea celor marginalizați și oprimați din punct de vedere istoric (Verloo, 2005). De asemenea, preocupările feministe aduc perspective noi în discuțiile despre incluziunea etnică, cum sunt preocupările legate de structurile de putere și modul în care clasa, rasa și genul se intersectează pentru a crea grupuri dezavantajate și discriminate. (Surdu & Surdu, 2006).

Studiile arată că există o ambivalență profundă față de romi. De exemplu, o anchetă din 2008 privind portretizarea femeilor rome din muzeu arată că reprezentarea romilor întărește ideea stereotipului potrivit căruia romii aparțin unui "spațiu-timp orgiastic în afara normalității" (Hasdeu, 2008, p. 350).

Percepția răspândită a romilor ca grup care sfidează sistemele societale. Fotografie: Pixabay, open source.

Pozițiile și practicile de atitudine față de romi acoperă nuanțe variate – de la tolerante și compătimitoare și paternaliste, la comportamente eliminaționiste care apar în circumstanțe extreme (Tileagă, 2016). Ambivalența față de romi acoperă spectrul politic. Percepția asupra romilor avansată

de documentele strategice românești privind incluziunea romilor este că romii sunt un grup care sfidează sistemele societale dominante cu privire la locuire, educație și ocuparea forței de muncă. În România, dar și în alte țări europene, aceasta nu este o percepție minoritară: face parte din percepția predominantă. De exemplu, Marinaro (2010), observă că în Italia politicile publice au reprezentat romii ca o amenințare la adresa securității populației obișnuite. Acest lucru a dus la un control mai strict al poliției în comunitățile cu un număr mare de romi și la o supraveghere sporită în taberele nomade. Raționamente similare cu privire la comportamentul considerat nedorit sau delinvent al romilor au fost identificate în Franța (Nacu, 2011), Germania (Lucassen, 1997), Finlanda (Ternoven & Enache, 2017), Suedia (Lindstrom, 2015) și Marea Britanie (Grill, 2012).

Astfel de argumente duc la politici sociale care încearcă să gestioneze persoanele de etnie romă fără a recunoaște diversitatea acestora și la politici publice care încorporează dominații sociale în diferite grade (Nicolae, 2012). De exemplu, strategia românească de incluziune a romilor până în 2020 urmărește să ofere romilor un acces egal, liber și universal la o educație de calitate pentru a sprijini creșterea economică și dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere (Guvernul României - HG 18/2015, 2015). Cu toate acestea, în practică, deși materialele despre cultura și istoria romilor există într-o varietate de limbi, inclusiv în limba română, curriculumul educațional nu le include (vezi, de exemplu, Consiliul Europei, 2018).

Acest rezultat poate fi interpretat ca ignorarea și reducerea la tăcere a vocii minorităților la nivel structural (Schröter, 2013). În plus, prin excluderea vocilor non-dominante ale femeilor rome, documentele de politici pentru incluziunea romilor contribuie la menținerea hegemoniei culturale și etnice. Integrarea perspectivelor feministe ale romilor în dezbaterile despre incluziunea romilor este esențială pentru procesul democratic de elaborare și implementare a politicilor.

Colaborarea cu categorii eterogene de persoane cu diferite experiențe de viață permite o mai mare concentrare asupra diversității prin intermediul politicilor care vizează să creeze egalitate în rezultate între indivizi și grupuri de oameni. Neaga (2016) sugerează două moduri în care perspectivele feministe pot fi încorporate în agenda publică. În primul rând, organizațiile de femei rome pot lucra pentru a elimina decalajul dintre o ideologie feministă progresistă și comunitatea romă tradițională și patriarhală. În al doilea rând, organizațiile de femei rome își pot întări cooperarea cu organizațiile feministe. Această cooperare există deja. De exemplu, Școala Națională de Studii Politice și Administrație Publică oferă un program de doctorat care se axează pe problemele romilor, oferind o platformă pentru femeile rome de a-și construi propriile discursuri despre feminism, emancipare și incluziune (puteți găsi mai multe informații aici: <http://www.politice.ro/en/research-centers>). Programe similare pentru absolvenți pot fi găsite în alte țări europene, cum ar fi Ungaria (pentru mai multe informații, consultați: <https://www.ceu.edu/unit/romani-studies-program>), Marea Britanie (pentru mai multe informații, consultați: <https://romani.humanities.manchester.ac.uk//index.shtml>) și Suedia (pentru mai multe informații, consultați: <https://www.sh.se/nairs>). Aceste inițiative pot deschide calea pentru integrarea feminismului romilor în discursul politic.

Viitoarele documente de strategie națională ar trebui să înlăture puternic stereotipurile etnice și discriminarea femeilor rome, să ofere, pe de o parte, o evaluare corectă a provocărilor lor așa cum sunt ele exprimate de înseși femeile rome și, de cealaltă parte, măsuri adaptate variilor aspirații ale acestora în calitate de femei. În mod specific, atât documentele strategice naționale privind incluziunea romilor, cât și asociațiile comunităților de romi ar trebui să includă perspective feministe, să evite omogenizarea romilor, să dezvolte programe educaționale diverse privind istoria și cultura romilor, să promoveze o cultură care se îndepărtează de rolurile patriarhale regăsite în multe comunități de romi și să se concentreze asupra elaborării politicilor sociale participative.

Bibliografie

Council of Europe. (2018). *Education of Roma Children*. Retrieved April 18, 2019, from Council of Europe: History and Culture: https://www.coe.int/t/dg4/education/roma/histoCulture_en.asp

European Commission. (2011). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. An EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020*. Brussels: European Commission .

European Union Agency for Fundamental Rights. (2018). *Roma: Background*. Retrieved December 4, 2018, from European Union Agency for Fundamental Rights. Themes: Roma: <http://fra.europa.eu/en/theme/roma>

Grill, J. (2012). Going up to England: Exploring mobilities among Roma from Eastern Slovakia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 38(8), 1269-1287.

Guvernul Romaniei - HG 18/2015. (2015, January 21). *Lege5*. Retrieved May 8, 2016, from Decizia nr 18/2015 pentru aprobarea Guvernului Romaniei a strategiei pentru incluziune a cetatenilor romani apartinand minoritatii rome pentru perioada 2014-2020: <http://lege5.ro/en/Gratuit/guytsnzsha/hotararea-nr-18-2015-pentru-aprobarea-strategiei-guvernului-romaniei-de-incluziune-a-cetatenilor-romani-apartinand-minoritatii-rome-pentru-perioada-2015-2020>

Hasdeu, I. (2008). Imagining the Gypsy Woman. *Third Text*, 22(3), 347-357.

Lindstrom, T. (2015). *They don't fit in: Homeless EU migrants, new social risks and the mixed economy of welfare in Sweden*. Lund: Lund University Press.

Lucassen, L. (1997). 'Harmful tramps': Police professionalization and Gypsies in Germany. . In W. Lucassen, W. Willems, & A. Cottaar, *Gypsies and other itinerant groups: A socio-historical approach* (pp. 74-93). Basingstoke: Macmillan.

Marinero, C. (2010). Life on the run: Biopolitics and the Roma in Italy. . *Romani Mobilities in Europe: Multidisciplinary Perspectives* (pp. 36-40). Oxford: University of Oxford, Refugee Studies Centre.

Meaker, M. (2018). *Not just housewives and whores: Roma women fight prejudice with art*. Retrieved from Reuters. Big Story: <https://www.reuters.com/article/us-germany-roma-art/not-just-housewives-and-whores-roma-women-fight-prejudice-with-art-idUSKCN1HC042>

Mendez, R. P. (2007). Overcoming brides and grooms. The representations of lesbian and gay rights in Spain. In M. Verloo, *Multiple Meanings of Gender Equality* (pp. 207-232). Budapest: Central European University Press.

Nacu, A. (2011). The politics of Roma migration: Framing identity struggles among Romanian and Bulgarian Roma in the Paris region. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37(1), 135-150.

Neaga, D. E. (2016). Empowering Roma women in Romania. *Analyze - Journal of Gender and Feminist Studies*, 7, 27-37.

Nicolae, V. (2012). *Roma Inclusion: Up to the majority*. Retrieved December 4, 2018, from Eurozine: <https://www.eurozine.com/roma-inclusion-up-to-the-majority/>

- Schröter, M. (2013). *Silence and Concealment in Political Discourse*. Amsterdam : John Benjamins.
- Surdu, L., & Surdu, M. (2006). *Broadening the Agenda. The Status of Romani Women in Romania*. New York: Open Society Institute.
- Surdu, L., & Surdu, M. (2006). *Broadening the Agenda: The Status of Romani Women in Romania*. New York: Open Society Institute.
- Ternoven, M., & Enache, A. (2017). Coping with everyday bordering: Roma migrants and gatekeepers in Helsinki. *Ethnic and Racial Studies*, 40(7), 1114-1131.
- Tileagă, C. (2016). *The Nature of Prejudice: Society, discrimination and moral exclusion*. (1st ed.). London: Routledge.
- Verloo, M. (2005). *Multiple Meaning of Gender Equality. A Critical Frame Analysis of Gender Policies in Europe*. Budapest: Central European University Press.